

30 і 31 сакавіка ў Мінску праходзіла першая рэспубліканская нарада музыкантаў, скліканая па ініцыятыве Саюза кампазітараў БССР. У ёй прынялі ўдзел музыканты і кампазітары Беларускай сталіцы, навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР, а таксама група музыкантаў-педагагаў, якія выкладаюць гісторыка-тэарэтычныя дысцыпліны ў музычных вучылішчах і школах нашых абласных гарадоў.

Нарада ажыццявіла ўступным словам старшыню праўлення Саюза кампазітараў БССР Я. Ціцюці. З дакладам «Аб стане беларускага мастацтвазнаўства» выступіў старшыня мастацтвазнаўчай камісіі Саюза кампазітараў Г. Цітовіч. Пасля гэтага прысутныя на нарадзе праслухалі рад цікавых садакладуў. А. Ладзігіна расказала аб эстэтычных праблемах савецкай музычнай творчасці. Л. Мухарынская — аб стане і задачах фалькларнага ў Беларусі, Г. Глушчанка — аб некаторых задачах беларускага музыкантаўства. Б. Смяльнік прывясціў сваё выступленне пятай навуковай распрацоўкі гістарычнага мінскага Беларускага музычнага мастацтва. Н. Сіпаганавіч пазнаёміў сваімі думкамі аб пераходзе выкладання музычна-тэарэтычных дысцыплін у вучылішчах і школах. Л. Аўрабых пазнаёміў з работай музычнага лектара рэспубліканскай філармоніі.

У абмеркаванні дакладаў прынялі ўдзел музыканты і абласных гарадоў.

Фестываль кінафільмаў Прыбалтыкі і Беларусі

У сталіцы братняй Літвы — Вільнюсе пачаўся фестываль мастацкіх і хранікальна-дакументальных кінафільмаў студый Прыбалтыі і Беларусі. На фестываль запрошаны і беларускія кінематграфісты.

Урачыстае адкрыццё фестывалю адбылося 30 сакавіка ў гарадскім кінатэатры «Паргале». Сюды сабраліся прадстаўнікі Вільнюса, гасці з Таляна, Ругі, Масквы, Мінска. У глядзельнай зале Вільнюскай кінашчытні і гарадскім кінатэатры «Хроніка» адбыўся прагляд кінакарцін. Былі паказаны і беларускія фільмы: «Строгая жанчына» і «Чырвоная ліца».

У гэты ж дзень Міністэрства культуры Літвы і Беларускай ССР наладзіла прым'е ўдзельніц фестывалю. З прытанам да гэтай братаў рэспублікі выступіў міністр культуры, заслужаны дзеяч мастацтва ДССР Ю. Баяніш.

Фестываль працягнецца тыдзень. Лепшыя мастацкія і хранікальна-дакументальныя фільмы будуць узнагароджаны прызамі і прэміямі.

У юных чытачоў

Робатнікі кніжнага гандлю даволі аста арганізуюць сустрэчы малельных чытачоў з беларускімі пісьменнікамі. За апошні год такія сустрэчы былі арганізаваны ў кніжных магазінах Мінска, Гомеля, Віцебска і іншых абласных і раённых гарадках рэспублікі. Адна з апошніх сустрэч з малельнымі чытачамі праходзіла ў мінскай Цэнтральнай кніжнай магазіне Мінска. Між іншым, гэта сустрэча, як і кожная з папярэдніх, прайшла па-сапраўды цікава, была карыснай не толькі для чытачоў, але і для пісьменнікаў В. Вольскага, П. Кавалёва і Я. Агняцка, якія прысутнічалі на ёй. На кожнай з сустрэч звычайна адбываецца новая знаёмства, пісьменнік даведваецца, што хвалюе маленькага чытача, якую кнігу чама хлопчыкі і дзяўчынкі, што здабалася ім з працягнанага, а што здабалас сумнам і нецікавым.

Школьнікі падраваюць пісьменнікам новыя і цікавыя сюжеты для будучых твораў, просяць напісаць пра тое, што іх больш за ўсё хвалюе. Чатырнаццацігадовы Валерый Яраў пытаецца:

— Чама нама фантастычных апаздынаў ці апопеец пра міжпланетныя падзеі?

Дзевяцінак, вучанік шостага і сёмага класаў 20-й сярэдняй школы, цікавіць мужнае жыццё Зіны Парановай. Яны жадуюць атрымаць пра яе кніжку.

Жаданне малельных чытачоў варты прыняць як папрок: да гэтага часу нама твораў пра гераічныя справы абласных камсамольцаў у тым Вялікай Айчыннай вайны.

На сустрэчы з кароткім уступным словам выступіў П. Кавалёў. Затым Я. Агняцкі прачытала верш з новай кнігі «На вуліцы нашай».

На прыкладу многа новых кніг, Сярод іх «Месці па месцамі», «У асабна над Біроаай» В. Вольскага, «Зублены дзёнік» П. Кавалёва, «На вуліцы нашай» і «Госць з далёкай зямлі» Я. Агняцка. Дзеці набылі кнігі і просяць пісьменнікаў напісаць аўтаграфы.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАўЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 26 (1352)

Серада, 1 красавіка 1959 года

Цана 40 кап.

Пісьменнік і сучаснасць

З пашыранага прэзідыума праўлення СІП БССР

Наш народ з небылым працоўным уздыма ажыццяўляе раённы XXI з'езд КПСС. Савецкі пісьменнік прыкладае ўсе намаганні, каб у новых творах усплываў веліч нашга часу, стварыў яркія вобразы сучаснікаў — будаўнікоў камунізма. І зараз, як слухна заўважыў Л. Собалеў на Першым устаноўчым з'ездзе пісьменнікаў РСФСР, гутарка ідзе ўжо не аб павароце пісьменніка да жыцця, а пра ўдасканаленне паказу яго, не аб тым, што герой сучаснасці — гэта і ёсць герой літаратуры, а аб тым, якімі найбольш выразнымі сродкамі стварыць вобраз нашага сучасніка.

Зусім натуральна, што вялікую ўвагу пісьменніку прыцягнуў пашыраны прэзідыум праўлення СІП БССР, прывесчаны пачынаючы: «Пісьменнік і сучаснасць».

Мы сабраліся сёння дзеля таго, — адзначае прэзідыум, — адрачыцца ад старога, скараціць старыя праўлення СІП БССР Пятруся Броўка, — каб канкрэтна вырашыць некаторыя пытанні нашай творчай работы, у прыватнасці, пытанне аб пазіцыі пісьменніка на новабуду, у калгасе, на прадпрыемстве рэспублікі. Ад агульных раэмоў нам ужо трэба перайсці да практычнага вырашэння справы, каб ніводны з нас не застаўся ў баку ад вялікіх задач, якімі жыве сёння ўвесь народ.

З дакладам выступіў намеснік старшыні праўлення СІП БССР пэтр Міхас Калачынскі.

— Адно з аметных рыс нашага часу, — гаворыць дакладчык, — з'яўляецца тое, што ён багаты самымі разнастайнымі падзеямі. Яны надраджаюць ў будучы жыццё і гавораць усаму свету аб гераічных подзвігах нашага народа. Мы, пісьменнікі, сведкі і ўдзельнікі гэтых падзей, часам не паспяваем адзначыць, якая з гэтых падзей самая важная, якая варты аддаць перавагу перад іншымі. Але мы павінны падыходзіць да ацэнкі кожнай з іх з пункту гледжання, чым вызначаецца тал або іншая падзея, які яна аказвае ўплыў на жыццё, на ўсе галіны дзейнасці людзей нашага грамадства, на развіццё яго матэрыяльных і духоўных сіл. Калі з такога пункту гледжання падзеі да ацэнкі таго, што самае важнае сёння ў нашым жыцці, дык гэта, безумоўна, раённы XXI з'езд КПСС, велічы план нашай сям'ёды. І ўвага кожнага пісьменніка павінна быць скіравана на мастацкую прапаганду гэтых раёнаў, на адлюстраванне ў нашых творах гераічных подзвігаў народа.

Далей дакладчык гаворыць аб вялікай увазе, якую ўдзеляў XXI з'езд КПСС савецкай літаратуры і мастацтву, вызначыўшы іх месца ў жыцці савецкага народа, у яго барацьбе за пабудову камуністычнага грамадства.

М. Калачынскі падрабязна спыніўся на становішчы беларускай літаратуры і ёе сувязях з жыццём народа, на дасягненні нашай рэспублікі ў пасляваенным будаўніцтве. Ён лічыць, што адказныя задачы, якія ставіць перад літаратурай, патрабуюць і перабудовы арганізацыйна-творчай работы Саюза пісьменнікаў. У сувязі з гэтым, на думку дакладчыка, неабходна: перыядычна праводзіць паспярэдні прэзідыума праўлення СІП БССР і секцыі па абмеркаванні твораў аб сучаснасці непасрэдна на прадпрыемствах, у калгасе, з шырокім удзелам чытачоў, грамадскай, жывых герояў нашых кніг; змяніць практыку творчых камандзіровак з тым, каб пісьменнік, які збіраецца выехаць у той або іншы раён, прадстаўляў прэзідыуму не толькі заяву, але і канкрэтны план сваёй працы з улікам таго, што яго цікавіць, над чым ён думае працаваць; трэба, каб рэдакцыя часопісаў маглі заключыць з аўтарамі ўмовы на напісанне нары-

саў. Гэта павясціць іх адказнасць перад рэдакцыямі. Выступленні пісьменнікаў на прадпрыемствах і ў калгасе не павінны насці гаспадарскага характару. Трэба, каб кожны пісьменнік перад тым, як выступіць перад чытачамі, пабываў на вытворчасці, пазнаёміўся з людзьмі, пагутарыў з імі. Саюзу пісьменнікаў неабходна ўдзельнічаць у агульнай нарыстам і публіцыстам, часцей набыраюць на пасляжонных секцыях нарысы аб сённяшнім дні рэспублікі.

Даклад М. Калачынскага выклікаў ажыўленыя спрэчкі. — Самы баявы і аператыўны жанр літаратуры, — гаворыць Піліп Пестрак, — мастацкі нарыс. І пакуль будуць ствараць шырокія палотны аб сённяшнім і заўтрашнім дні рэспублікі, трэба, каб кожны пісьменнік мог адукунацца на тую падзею, якая ўхвалявала яго, добры мастацкі нарысам або публіцыстычным артыкулам.

Празвіск Іван Грамовіч сказаў, што пісьменнік можа знайсці цікавы матэрыял для свайго твора на кожным заводзе, у кожным калгасе, не толькі ў глыбінных раёнах, але і ў самім Мінску аб недалёка ад яго. На прадпрыемствах сталіц і іншых заводах з'явіліся дзесяткі брыгад камуністычнай працы. Ці ж могуць яны застацца па-за ўвагай пісьменніка?

— Тама сучаснасці — галоўная тема нашай літаратуры, — гаворыць Аляксей Зарычкі. — Гэта — паветра, без якога сёння не можа жыць ні адзін літаратар. Лепшыя пісьменнікі мінусам часу таксама звярталіся да сучаснасці. А нам, савецкім пісьменнікам, гэта неабходна рабіць тым больш. Хто, як не мы, можам і павінны расказаць будучым пакаленням аб вялікіх справах, аб жыцці чалавека нашага часу. Тама сучаснасці дае прастору для наватарства ў творчасці, для таго, каб знайсці, адрыць штосьці новае і расказаць аб ім людзям таксама па-свойму, па-новаму.

Паэт Антон Бялевіч зазначае, што ў творах аб сучаснасці трэба не толькі расказаць аб справах савецкага чалавека, але і глыбока раскрыць яго духоўныя перажыванні, псіхалогію. Былае ж так, што пісьменнік напіша твор, узіме, на першы погляд, нейкую праблему, але працягне гэты твор і не запомніць. Чама? Тама, што ў ім няма галоўнага — чалавека, не створаны яго вобраз, не паказаны характары.

Расказваючы аб рабоце і планах часопіса «Вожык», Павел Назалеў здытае ўвагу на тое, што пісьменнікі прымаюць шмат слабы ўдзел у прапагандзе мастацкай літаратуры і мастацтвам так, што па аднаму і часам бывае так, што па аднаму і часу ж твору праводзіцца дзесяткі канферэнцый, вечароў, сустрэч аўтара з чытачамі, а другі твор, не менш значны, зусім не прапагандаецца. Такую з'яву прамоўца лічыць ненармальнай. Гаворачы аб напісанні новых твораў, ён падкрэсліў, што трэба ўлічваць асабныя планы пісьменнікаў. Не ўсе ж будуць пісаць пра новабуду. Адзін піша пра завод, другі — пра калгас, а трэці — пра школу. Таматыча новых твораў павінна быць багатая і разнастайная.

Работніца беларускага радыё М. Рымар зазначыла, што асабную патрабу нашы радыёслухачы адтвараюць у добрых нарысах аб жыцці і працы рабочых, калгаснікаў, працоўнай інтэлігенцыі. Прыняць актыўны ўдзел у напісанні нарысаў абавязаны кожны пісьменнік.

Васіль Бурыоскі звяртае ўвагу на тое, што часопісы недастаткова друкуюць аператыўных матэрыялаў — нарысаў і публіцыстычных

артыкулаў аб сённяшнім дні рэспублікі. Пасадкі пісьменнікаў у калгасе, на новабуду, безумоўна, палепшаць становішча часопісаў у гэтых адносінах.

Гаворачы аб плане работы часопіса «Маладосць», Аляксей Асіпенка заўважае, што многія маладыя пісьменнікі скіроўваюцца ў сваёй творчасці да драбных тэм, не заўважаючы таго веліччана, што адбываецца вакол іх. У многіх апаздынах, апопеец, якія маладыя аўтары прыносяць у рэдакцыі, велічы назначныя канфлікты.

Ік духоўна ўбагачаецца наш чытач, наколькі ўзрастае яго густы і патрабаванні да літаратуры — пра гэта слухна гаварыў крытык Дзмітрый Палітыка.

— Сучаснасці ставіць перад намі больш высокія патрабаванні, чым, напрыклад, год пяць-шэсць назад, — гаворыць прамоўца. — Кіруючыся марксісцка-ленінскай ідэалогіяй, прынцыпам партыйнасці літаратуры, пісьменнік павінен увесь час знаходзіцца ў творчых пошуках, каб сказаць чытачу нешта новае аб нашай рэалінасці выразнымі мастацкімі сродкамі.

Далей прамоўца закранае вельмі важнае пытанне аб тым, каб не толькі празаікі, паэты, але і крытыкі часцей бывалі на будоўлях, у калгасе, на прадпрыемствах, глыбока знаёмліліся з жыццём.

Адказны сакратар часопіса «Полымя» Аляксей Бачыла паведаміў, што ў хуткім часе на старонках часопіса з'явіцца новыя буйныя празаічныя творы на тэму сучаснасці — апавесці А. Кулакоўскага, М. Сяргі-аповесці А. Луканіна і інш. Але ў часопісе па-ранейшаму не хапае невялікіх твораў — апавяданняў, нарысаў і публіцыстычных артыкулаў аб сённяшнім дні рэспублікі.

— Пісьменніку трэба вывучаць жыццё па ўсім яго правах, — гаворыць Іван Шамякін. — Мы павінны, безумоўна, быць і на вялікіх будоўлях, і ў калгасе. Але не трэба звужаць гэты пытанне. Можна праследзіць доўгі час на адной будоўлі і не напісаць значнага твора. Пісьменніку, асабліва раманісту, трэба глядзець на жыццё шырока. А чаму б не пабываць, скажам, на паляўнічым б'ёры аблома партыі або ў саўнарнае, дзе абмяркоўваюцца найважнейшыя пытанні, на вядзючы канферэнцыю, якая праводзіцца тут жа, у Мінску, або на радыё ў адной з калгасных раёнаў? Карысна было б пісьменніку прысутнічаць і на пасяджэнні Савета Міністраў рэспублікі, дзе абмяркоўваюцца найважнейшыя дзяржаўныя пытанні. Гэта пашырыць круг гледжання пісьменніка, яго веды і ўдзяленне аб усём, што адбываецца ў жыцці. І калі гэтыя ўражанні, узбуджаны будучы лічча падмацаваны фактамі, заўважымымі ў літодзённым жыцці, пісьменнік атрымае надзвычай багаты матэрыял для напісання добрага твора. Трэба выкарыстоўваць усе магчымасці, а не толькі творчыя камандзіроўкі, каб зусціць быць у гучным жыцці, ведаць усю яго складанасць. Партыйная арганізацыя Саюза пісьменнікаў павінна дапамагчы кожнаму літаратару яма лепш наладзіць сувязь з жыццём.

— Нашым крытыкам і літаратурна-навукам таксама трэба ўбагачаць свае ўражанні аб жыцці, — працягае ў сваю думку Якаў Гершчык. — У некаторых нашых крытычных артыкулах адчуваецца часам разрыў паміж формай і зместам. У работах некаторых крытыкаў не адчуваецца кантэнт аб літаратуры, аб сувязі яе з жыццём. Асабліва з іх напярэльна ставяцца да некаторых новых твораў, не заўважаючы таго добрага, што ў іх ёсць, або, надворот, захваляючы слабыя твора. Трэба і на, крытыкам, знайсці формы ўмацавання нашай сувязі з шырокімі масамі чытачоў.

Падагледваючы думкі, выказаныя ў выступленнях, старшыня Саюза пісьменнікаў БССР Пятрус Броўка сказаў:

— Пасяджэнне нашага прэзідыума сёння своеасаблівае. І праводзіцца яно не выпадкова. Мы жывём у такі час, што калі не адчуеш яго душой, можаш апынуцца ў хвалсе, адстаць ад сваіх сучаснікаў. І кожны з нас апынецца сябе як пісьменніка толькі тады, калі ён адчуе ўсёй душой сваё прызначэнне, свой абавязак: актыўна дапамагчы народу ў яго барацьбе за камунізм. Не абавязкова ўсім ехаць на новаы будоўлі. Кожны можа знайсці сваё месца ў гучным народнага жыцця, абм толькі ён адчуваў пульс гэтага жыцця, не стаў у баку ад яго.

Пасяджэнне прэзідыума СІП БССР прайшло актыўна. Цяпер справа за тым, каб практычна ажыццявіць усе прапановы, выказаныя многімі прамоўцамі.

З ЮБІЛЕЙНАЙ МАСТАЦКАЙ ВІСТАУКІ. Карціна мастака П. Гаўрыленкі «Вясна».

Быць на перадавой лініі

В. ЛАЙКО, загадчык аддзела прапаганды і агітатыві Мінскага аблома партыі.

Перад культурна-асветнымі ўстановамі пастаўлена выключна важная задача. Яны як асяродкі культуры закладаны дапамагчы партыйным арганізацыям данесці да свядомасці кожнага савецкага чалавека задачы XXI з'езду КПСС, садзейнічаць выхаванню ў савецкіх людзях высокіх маральных якасцяў, развіццю і іх імкненню жыць і працаваць па-камуністычнаму.

Мінская вобласць мае параўнальна густую сетку устаноў культуры — звыш 700 дамоў культуры, сельскія клубы і бібліятэкі. Толькі за апошні тры гады пабудавана 195 новых калгасных клубоў. У 1959 г. у вобласці мркуецца пабудаванне ашча каля 150 клубоў, а да канца сям'ёды іх будзе звыш 800.

Партыйныя арганізацыі вобласці звяртаюць увагу на тое, каб культурна-асветныя ўстановы як мага шырокі выкарыстоўвалі разнастайныя формы і срокі ідэагана ўдзялення іх масы, больш актыўна ўцягвалі працоўныя ў барацьбу за пастыповае ажыццяўленне заданняў сям'ёдытавага плана.

Шпёр работа ўстаноў культуры вобласці стала больш масавай, багачыцца з'яўляецца з выразным практычным задам веліччана сям'ёдытавага плана развіццю эканомікі і культуры нашай краіны.

Вялікай папулярнасцю ў насельніцтва карыстаюцца тэматычныя вечары, кінатэатры, вечары пытаньняў і адказаў, вусныя часопісы, сустрэчы з перадавымі і наватарамі вытворчасці, пісьменнікамі, дзеячамі навукі і мастацтва. Надобны мерапрыемствы сістэматычна праводзіцца ў многіх клубах і бібліятэках Дзяржаўскага, Уздэскага, Капыльскага, Лагойскага, Нясвіжскага і іншых раёнаў вобласці. Іх падтрымлівае і правядзенне, як правіла, ажыццяўляецца пры непасрэдным удзеле і дапамоце партыйных камітэтаў, партыйных партыйных арганізацый.

Шкальмі і зместамі быў, напрыклад, тэматычны вечар «Я плачу нашым любімым аграмадам» ў Дзяржаўскім раённым Дому культуры і агітатыві Дзяржаўскага раёна партыі і агітатыві Дзяржаўскага раёна партыі і раёнальнай бібліятэцы. На вечары выступіў дэлегат XXI з'езду КПСС, старшыня калгаса «Новы быт» Мінскага раёна А. Лагацік. Ён падазвіўся ўражанні аб рабоце з'езду, расказаў, што робыць калгаснік, каб выканаць сацыялістычны абавязак дзяржавы на 1959 г. З вялікай цікавасцю слухалі ўдзельнікі вечара выступленне майстра механічнага завода Е. Раманюка, у часе якога змагавецца за права называцца

В. ЛАЙКО, загадчык аддзела прапаганды і агітатыві Мінскага аблома партыі.

калектывам камуністычнай працы. Аб перспектывах развіццю эканомікі і культуры Дзяржымішчыны ў сям'ёдытаскае расказаў сакратар райкома партыі В. Навіцкі.

Уключэнне вечара ўдзельніц мастацкай самадзейнасці раёнага Дома культуры прачыталі асабныя творы Маякоўскага і іншых савецкіх пісьменнікаў. Затым быў арганізаваны прагляд дакументальнага фільма аб XXI з'ездзе партыі.

— Настойліва і шырока прапагандаваць раённы XXI з'езд партыі Смалевіцкая раённая бібліятэка. Надаўна там правалі тэарэтычную канферэнцыю чытачоў «Мы ідзем да камунізма». Работай канферэнцыі кіраваў сакратар райкома партыі там Сякалоўскі.

Многа новых форм клубнай работы дапамог выкарыстаць культурна-асветнымі ўстановам раёна Лагойскага раёна партыі. На яго ініцыятыву ў Гайненскім, Падонкаўскім, Гасцілавіцкім сельскіх клубах наладжана чытанне папулярных лекцый аб раёнах з'езду партыі, арганізаваны сустрэчы са старэйшымі камуністамі, былымі рэвалюцыянерамі, удзельнікамі грамадзянскай і Айчынай войнаў, наладжана гутаркі ля тэлевізара. Два разы ў месяц у калгасе праводзіцца «Дзень брыгады», абмяркоўваюцца вынікі сапрабінтарнага і чарговых гаспадарчых задач, выступаюць калектывы мастацкай самадзейнасці, дэманструюцца кінафільмы. Жывую цікавасць у працоўных раёна выклікалі сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі М. Танкам, І. Мележам, Я. Агняцкам, Н. Пленчам і інш.

Мягалаўна ў гэтыя дні ў раённым Дому культуры. Тут пастыпова працуе лектары. Для працоўных раёнага цэнтры працягваюць лекцыі і даклады «Вялікае заўтра нашай Радзімы», «Планы партыі — планы народа», «Савецкая Беларусь у новай сям'ёдыце», «Сям'ёдытавае нашча з'езду КПСС» і інш. У гэтым годзе ў Дому культуры створаны кіналекторы — на медыцынскай і навукова-атэістычнай тэмы, адбыўся вечар пытаньняў і адказаў па матэрыялах XXI з'езду партыі.

Станоўчай з'явай у дзейнасці культурна-асветных устаноў вобласці з'явілася стварэнне ўніверсітэтаў культуры і народных універсітэтаў. Гэтая новая, больш дасканалая форма выхавальнай работы прыцягнула

З лекцыямі і гутаркамі на семінарах выступаюць кіруючыя работнікі раёна — сакратары райкома партыі тт. Шумілін, Таратунскі, лепшыя прапагандаісты і дакладчыкі, лепшыя культурныя кабінет раёнага Дома культуры праводзіць разнастайныя кансультацыі.

Сярод работнікаў культуры нашага раёна два чалавекі маюць вышэйшую спецыяльную адукацыю, 23 — сярэдняю спецыяльную і сярэдняю адукацыю. 19 культурна-асветных аўчаца звочна ў Грозненскім культурна-асветным цэнтры.

Варта адзначыць, што нашы завошнікі пачалі значна лепш працаваць, уносяць многа новага і цікавага ў сваё культурна-асветнае працаваць. Міністэрства культуры, Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі, Тэатральна-мастацкага інстытуту пра сур'езна заняцца пытаннем падрыхтоўкі кадраў мастацкіх кіраўнікоў, здольных арганізаваць работу драматычных, харавых, танцавальных калектываў, студый выдзялення мастацтва і гурткоў. Відаць, не толькі ў Мінску, але і ў іншых абласцях рэспублікі востры недахоп у гэтых кадрах адбываецца на ўзроўні самадзейнага мастацтва.

Больш адукавальную дапамогу сельскім асяродкам культуры могуць аказаць тэатральныя калектывы і творчыя арганізацыі Мінска, Ірпіх, змястоўных пэс, інспіравак, рапертурных зборнікаў, якія адлюстроўваюць стваральную працу савецкіх людзей — будаўнікоў камунізма, іх вучоў, побыт, высокі маральныя якасці нашага чалавека, чакаюць сельскія дамы культуры і клубы ад беларускіх пісьменнікаў, паэтаў і драматургаў.

Шырокія колы працоўных, асабліва моладзі. Першы ўніверсітэт культуры ў вобласці адкрыты пры Барысаўскім гарадскім Дому культуры імя М. Горькага. Яго наведваюць звыш 200 чалавек — члены брыгад камуністычнай працы, перадавыя рабочыя, партыйныя, камсамольскія і прафсаюны актыў. Гарком партыі распрацаваў тэматыку лекцый па пытаннях камуністычнай маралі, навукі і тэхнікі, мастацтва, музыкі.

Па прыкладу барысаўчан створаны ўніверсітэт культуры пры Слуцкім Дому культуры. З мэтай лепшай прапаганды перадавога вопыту, вывучэння і ўкаранення метадаў работы брыгад, звышні і калектываў камуністычнай працы, што ўзніклі ў раёне калгасоў, Слуцкі райком партыі вырашыў стварыць народныя ўніверсітэты для калгаснага актыўна сельсапрадзелу імя Калініна і імя Хрушчова пры Вяшэшкаўскім і Беліцкім сельскіх клубах. Народныя ўніверсітэты мркуецца адкрыць у Нясвіжскім, Уздэсскім, Смалевіцкім, Дзяржымішчы і некаторых іншых раёнах вобласці.

Партыйныя арганізацыі клопаюцца, каб у месцовых клубах і дамах культуры была зместова і прыгожая наглядная агітатыва, Стабінска, Чарэньскі, Уздэсскі, Ватоміцкі і іншыя райкомы партыі арганізавалі выпуск дыяграм, плакатаў, сцендаў аб перспектывах росту эканомікі і культуры раёна, калгасоў і саўгасоў, аб вопыце работы перадавых дыярак, сьпінак, палвадоў, ільняводаў, лепшых звышні па ўмрочанню культуры і г. д.

У дапамогу прапагандаістам, у тым ліку і работнікам культуры, многія райкомы партыі выдлі брашуры аб гаспадарчым і культурным будаўніцтве ў месцовых калгасе і гарадскіх пасёлках. Стабінска райком партыі выдлі брашуру «Наш родны край». Старадарожскі — «Наш раён за гады Савецкай улады», Чарэньскі — «Наш вопыт», Лагойскі — «Зборнік усьмяінаў аб партызанскай барацьбе ў раёне і інш.

Усе гэтыя прыклады і факты гавораць пра вялікія магчымасці, якія маюць партыйныя арганізацыі вобласці для таго, каб клубныя ўстановы лепш адбывалі культурна-асветнае запатрабаванні працоўных, дапамагалі ім у працы і вучобе.

Разам з тым ёсць яшчэ ў нас і сур'езныя недахопы ў культурна-

Ёсць папрэбы надзённыя

Гоголь і беларуская літаратура

Я. УСКІВА

У Кіраўскім раёне з ростам прыбыткаў калгасу ўсё больш важным становіцца працадзень членаў арцэлі. За мінулыя пяцігодкі яго вага ў калгасе імя Сталіна павялічылася ў трынаццаць разоў, у калгасе імя Тальмана — у аднаццаць разоў, у калгасе «Камуніст» — у дзесяць разоў, у калгасе імя Кірава — у восем разоў і г. д. Калгаснае жыццё становіцца ўсё больш заможным і ўсё больш культурным.

Калі чалавек багаче, у яго і патраб надзейней больш, — заявіў калгаснік сельгасарцэлі «Рассвет» Н. Бяляўскі. — Сям'я мая атрымлівае штогод у калгаснай касе да ста тысяч рублёў. Грошы ваялікі. Стары дом мы знеслі, — новы, больш прасторны, пабудавалі. У новым доме і добрага мэбля прасіцца. Завесы і лямпы. Тры веласіпеды купілі, набылі швейную машыну, прыёмнік, касіюны добра для выхаднага дня, абутак мадэрны...

Завязалася цікавая гаворка аб новым характары патраб калгаснікаў, аб тым, якім павінна быць сям'я наша вёска. Такія размовы цяпер даводзіцца часта чуць не толькі ў калгасе «Рассвет», але і ў іншых сельгасарцэлях нашага раёна.

Добра, што ў калгасе «Рассвет» будуць пральні і сталовыя. І вельмі шкада, што ў другіх калгаснах нашага раёна яшчэ мала дабрыня пра гэта. — Неяк сказала нам калгасніца з суседняй сельгасарцэлі імя Кірава Ніна Снірэд.

Праўда, калгас імя Кірава фактычна не дасягнуў у эканоміцы зорных высцягненняў. Але і кіраўні ўжо не беднякі. Іх прыбытак у мінулым годзе перавысіў тры мільёны рублёў. І тут ёсць усе магчымыя задавальненні прасьбы жыхарняў працадзень, каб у калгасе былі свае пральні і лазы. Цяпер усё часцей і частей калгаснікі ўзнавляюць пытанні пра сталовыя, сталенні, розныя майстэрні. У радыкальнай поспе нашай раённай газеты часта наткаем пісьмы калгаснікаў з рознымі прапановамі аб палепшэнні бытавога абслугоўвання працадзень вёскі. Прачыташы іх, пераконваешся, што ўсе яны маюць пад сабой грунт.

Вось узяць, напрыклад, калгас імя Тальмана. Яго старшыня камуніст Апанас Карпенка расказвае:

У апошні час усё часцей і частей нашы калгаснікі вымушаны ездзіць у раённыя цэнтры і нават у Бабруйск. Аднаму з іх трабіла мабіль добраму набыць, другому — бастон зазавесі ў папярочную майстэрню, каб касцюм пашыць, трэціму — прыёмнік ці швейную машыну неабходна адрамантаваць і г. д. І як тут не радавацца, калі калгаснікі ўжо не маюць у сваім доме прыгожую зручную мэбля, пашыць касцюм з дэкаратыва, набыць прыёмнік, швейную машыну, піяніна і іншыя каштоўныя рэчы. А вельмі перамяняе ні мне, як старшын, ні калгасу, ні самому калгасніку, калі за розных дробязных рамантаў і пашываў даводзіцца ездзіць далёка і дарама траціць працоўны час.

З вёскі Падсесі да раённага цэнтру кіламетраў сорак, а калі да Бабруйска, дык усё 65 будзе. Адною ў Кіраўскі аўтобус не ідуць, вельмі даводзіцца калгасніку гадзінамі стаць на дарозе і чакаць, каб пабудзе ла яго якая-небудзь выпадковая машына.

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

Тут адзін выхад. Трэба будаваць майстэрні бытавога абслугоўвання ў вёсках. Вацяца няма чаго. Яны будуюць рэнтабелныя. Да такіх вываду прыходзіць А. Карпенка. Ён прыводзіць цікавыя лічбы. Толькі ў мінулым годзе 70 працэнтаў сем'яў сельгасарцэлі імя Тальмана набылі веласіпеды, чацвёртая частка — радыёпрыёмнікі, 20 працэнтаў пабудавалі новыя дамы...

20—25 тысяч на будоўлю новага дома. Зразумела, калі чалавек не пашкадаваў столькі грошай, дык добра адна трэць з іх сёння патрабуе рамонт. Вось я, хоць маю сваю швейную машыну, а калі трабіла што пашыць, бігу да суседкі. Добра было б, каб да нас у вёска час-часу прязьджаў механік па швейных машынах. Работы яму на поўныя рукі знойдзецца.

Толькі за апошнія два гады калгаснікі Кіраўскага раёна набылі больш тысяч швейных машынаў. Вядома, што машына не вечная. Яна выхадзіць са строю, патрабуе рамонт. — Але дзе ж узяць механіка? — пытаецца работнік Кіраўскага райспажыўсаюза і бездальнажна развадаць рукі, калі да іх звартацца калгаснікі.

А тут развадзіць рукамі няма чаго. У тым жа Бабруйску, які знаходзіцца на суседстве з Кіраўскім раёнам, ёсць механік па швейных машынах, некаторы нават і работні не хапае. І гэта ў той час, калі вёска адчувае вялікую патрабу ў розных спецыялістах па рамонту веласіпаў, тэлевізараў, матцыклаў, радыёпрыёмнікаў...

Само жыццё падкавае, што цяпер пры райпрамабінатах і райспажыўсаюзах павінны быць механікі, якія б маглі рабіць невялікі рамонт.

А малары, а старалы — майстры дзверных пералётаў і аконных рам, а рамонтнікі мабіль? І яны вельмі патрабныя цяпер калгаснай вёсцы.

Наша партыя і ўрад многа клопацца пра жыллёвае будаўніцтва. У гэтай сямігодцы будаўніцтва жылля набыла асабліва вялікі размах. У любой з нашых вёсак усюды кідаецца ў вочы пяць—дзесць, а то і больш новых зрубаў.

Дзімні нам давалася гутарыць з калгаснікам сельгасарцэлі імя Кірава Іванам Чайком. Ён расказаў пра цяжкасці сельскага будаўніцтва.

Выдаткаваў, — расказвае ён, — будаўніцтва, накітаваў мяне, Трэба, абавязкова трэба пакапа-

ціцца, каб калгаснік мог абыйсціся без асабліва прыватніка!

Нельга забываць і аб рамонтных абутку і лапціх галошаў, аб тым, каб калгаснік мог пагарадзіць у сваёй сельскай цырульні. Гэта — таксама не дробязь.

За мінулы год у радыкальнай нашай раённай газеце паступілі дзесяткі пісьмаў ад калгаснікаў. Яны прапаноўвалі адкрыць бататэрыі, цырульні, швейныя і шавецкія майстэрні. Дзе-ні-дзе аб гэтым пакапаціліся ўжо, але наогул справы абстаіць дрэнна. На самай справе, што гэта за парадок, калі жыхары вёскі Чырвынкі ці Грыбавец да таго, каб сафтаграфаваць, а ватам дараваць ці доўжыць негатыў і нарэшце атрымаць гатовае фота, даводзіцца ездзіць у Кіраўск не менш як за трыццацікіламетраў і затрачваць тры працоўныя дні.

А чаму б, скажам, не мець пры райспажыўсаюзах аднаго або двух раз'яўных фатографіаў, якія па фатографію, напрыклад, раз у месяц наведвалі б тую ці іншую вёску.

Ва ўсім Кіраўску ёсць толькі адзін майстар па рамонт гумавага абутку. Гэта прыватнік, ці, як у нас кажуць, маналіст, ці, і заказаў у яго поўна. Прытым без ласкі і памажкі да гэтага «майстра» не прыступіш.

Кіраўнікі раёна, безумоўна, педуюць аб гэтым. І ўсё ж прыватнікі не суняліся.

Надзяўна райспажыўсаюз заплаваў адкрыць шавецкія майстэрні ў вёсках Пальковіч. Работнік мясцовага сельпа баляе, што не будзе заказаў і майстэрню давадзіцца зачыніць. Памыліліся! Заказаў хапае. Яны паступаюць у майстэрню з усіх навакольных вёсак. Цяпер у Пальковічах пагавораюць аб адкрыцці швейнага цаха.

Але ўсё гэта толькі пачатак вялікай работы, якую трэба разгарнуць шырай і смелай. Спевацтва і вельмі важныя паставы ЦК КПСР і ЦК КПБ, Савета Міністраў СССР і Савета Міністраў БССР аб меры па палепшэнні бытавога абслугоўвання насельніцтва. Яны патрабуюць больш ініцыятыўнай і плённай работы ў гэтым напрамку.

Міх. КОГАН, намеснік рэдактара кіраўскай раённай газеты «Кіравец».

Тым не менш трэба ўзяць вітаць жаданне купалаўшав стварыць сучасны рэпертуар. Трэба спадзявацца, што гэты пашырэнне сваё творчае сувязі не толькі з драматургамі, але і з празаікамі і паэтамі і па іх заўклад на драматычны творы складзе рэальны духагодны рэпертуарны план.

Добра было, каб і іншыя тэатры БССР заахвочвалі паставіць да арганізацыі сваіх рэпертуарных планаў.

Імяна рэалізму, праўдывага адлюстравання нараджае жыцця, сацыяльнаму выкрыццю сацыяльнага зла, крытыцы чыноўніцка-бюракратычнай сістэмы царскай Расіі вычліся ў Гоголя беларускія пісьменнікі і яшчэ ў дараваўшай эпоху. Ужо ў ранніх творах Гоголя, які ўвайшлі ў кнігу «Вечары на хутары паблізу Дзікавічы», выявілася яго зорнасць, любоў да простага чалавеча, яго дэмакратычны гуманізм. Творчасць аднаго з відаўчых беларускіх пісьменнікаў.

На здымках: кадры з кінафільмаў «Кіўлянка» і «Капітан першага рангу».

Замежных карцін мы ўбачым першы ладанскі мастацкі фільм «Тарна» — аб людзях новай албанскай вёскі, якія будуюць светлае жыццё, вярнуць кінэмапоэзію «Пітэа ія-бессія», кітайскі фільм «Юны герой», чэшскі «Сорак чатыры», польскі «Гэтага няма збыць» і інш.

З хранікальна-дакументальных карцін цікавае ўваляюць: «Першая

Літаратура кожнага народа ўзнікае, фармуецца, развіваецца на сваёй адметнай нацыянальнай глебе і, як правіла, выдзяляе спецыфіку жыцця, побыту і нацыянальнага характару паўночна-заходняй часткі краіны. Аднак, як вядома, шырэйшая і прыродзе і чалавечым грамадстве не можа існаваць і развівацца адарвана, ізалявана ад іншых з'яў. Таму аўсім натуральна, што і лёс кожнай нацыянальнай літаратуры ў той ці іншай меры залежыць ад агульнага гісторыка-літаратурнага працэсу і ўзаемадзейнасці з іншымі ў другімі, і перш за ўсё, з суседняй літаратурай.

Агрэсія, напрыклад, тая роля, якую адыгралі вялікі рускі пісьменнік Пушкін, Гоголь і іншыя не толькі ў гісторыі рускай, але і беларускай літаратуры. Гэта дарула ўсеагульнаму неведанам аўтар пазмы «Тарас на Парнасе». Сярод пісьменнікаў, якія на яго думку, па праву павінны займаць першае месца на літаратурным Парнасе, беларускі пэўна пачуццё найвышэйшай павары называе імёны Пушкіна і Гоголя і супрацьстаўляе іх рацёнскім пісьменнікам тэму Булгакова і Грэца.

Найбольш ярка адносіны Гоголя да Булгакова і Грэца выявіліся ў яго крытычным артыкуле «Аб руху часопіснай літаратуры ў 1834 і 1835 годзе», надрукаваным у «Современнике». Гоголь едка, балістычна высьмейвае Булгакова і Грэца, называе іх «абмежаванымі людзьмі», якія лічылі літаратурную справу сродкам дажыцця і лезлі ў рэдэктары «Усёкага пачынальнага перыядычнага выдання», але нічога азначаваць зрабіць не маглі. «Імя рэдэктараў, папоў Булгакова і Грэца, — пісаў Гоголь, — сталі толькі на заглушэнне лістыку; але з іх боку рашуча не было ніякага ўдзелу».

«Северная пчела», якую рэдагаваў Булгаков і Грэц, з'яўлялася рэакцыйна-афіцыйным органам. «Імя было, — па вызначэнні Гоголя, — нейкі кам, у які нідаў кожны ўсё, што яму хацелася».

Невядомага аўтара пазмы «Тарас на Парнасе» глыбока абуралі несумленныя паводніны бяздзярны пёск Булгакова і Грэца, якія спрабавалі напаўнаць на Пушкіна і Гоголя.

Аўтар пазмы даў сатырычны малюнак уяўлення на Парнаскую гару папоў тэму Булгакова і Грэца, паказаў іх дзікім оравам, гагоўчым «адзім другіх з'яў», каб першым аўсім асаблівым нахабствам адзіночавуся «кароткі, тосты, як кабан, пюльгавы, дужа некрасівы», што крычыць, «як ашалеў», імкнучыся вышчыць і пераць, усіх абачкач. Людзі, як відаць, не зварталі ўвагі на яго сікі, і тады гэты таўсідж, называючы сябе рэдэктарам усіх газет, паражваў аблачыць колажга, то наспрабав перахадзіць яму:

Памалу, браціны не душыце Мой фельетон вы і «Пчалу», Мясне ж самога вы пусціце і не дзярыцеся за плаў! А не, дядуш, у газетце Я вас аблаю на ўсёе свет, Як Гоголь у мінулым лесе — Я ж сам рэдэктар усіх газет!

Гэта і было не хто іншы, як Булгаков з яго «Северной пчелой». Аўтар пазмы дэвіліна называе яго каробачнікам, які нася вялікі мех, набыты розным хламам, старымі, пакрытым плеснею кніжкамі ды газетамі.

Адзін бязлітасны сарказмам адзначаў у беларускай пазме «Здэінасьці» рэакцыйнага журналіста Булгакова, які намагаўся спыніць кола гісторыі, затрымаў прагрэсіўнае развіццё літаратуры і з гэтай мэтай прыняў лепшых пісьменнікаў і ў першую чаргу, М. Гоголя. За гэта і невядыкаў Булгакова аўтар пазмы «Тарас на Парнасе» — перадаваў чалавек сваёй эпохі, які ад душы жадаў росквіту літаратуры і па меры сілы сваіх здэінаўчых яму сваёй уласнай творчасцю. З якой пашанаван, пачуццём глыбокай сімпатыі ставіўся ён да перадавых пісьменнікаў — Пушкіна, Гоголя, Лермантава!

Во, нешта разам зашумелі, Народ развадзіў на камені, І як бы птушкі пралечылі Чатыры добрых малайкі. Народ-то быў усё не такоўскі; Сам Пушкін, Лермантаў, Жукоўскі!

І Гоголь шпарка каля нас Прайшлі, як павы, на Парнас. Ідуць ўсея за Пушкіным і Гоголем, аўтар пазмы «Тарас на Парнасе» адмаўляе прычынцы класіфіцы і народнасці.

Імяна рэалізму, праўдывага адлюстравання нараджае жыцця, сацыяльнаму выкрыццю сацыяльнага зла, крытыцы чыноўніцка-бюракратычнай сістэмы царскай Расіі вычліся ў Гоголя беларускія пісьменнікі і яшчэ ў дараваўшай эпоху. Ужо ў ранніх творах Гоголя, які ўвайшлі ў кнігу «Вечары на хутары паблізу Дзікавічы», выявілася яго зорнасць, любоў да простага чалавеча, яго дэмакратычны гуманізм. Творчасць аднаго з відаўчых беларускіх пісьменнікаў.

На здымках: кадры з кінафільмаў «Кіўлянка» і «Капітан першага рангу».

Замежных карцін мы ўбачым першы ладанскі мастацкі фільм «Тарна» — аб людзях новай албанскай вёскі, якія будуюць светлае жыццё, вярнуць кінэмапоэзію «Пітэа ія-бессія», кітайскі фільм «Юны герой», чэшскі «Сорак чатыры», польскі «Гэтага няма збыць» і інш.

З хранікальна-дакументальных карцін цікавае ўваляюць: «Першая

Літаратура кожнага народа ўзнікае, фармуецца, развіваецца на сваёй адметнай нацыянальнай глебе і, як правіла, выдзяляе спецыфіку жыцця, побыту і нацыянальнага характару паўночна-заходняй часткі краіны. Аднак, як вядома, шырэйшая і прыродзе і чалавечым грамадстве не можа існаваць і развівацца адарвана, ізалявана ад іншых з'яў. Таму аўсім натуральна, што і лёс кожнай нацыянальнай літаратуры ў той ці іншай меры залежыць ад агульнага гісторыка-літаратурнага працэсу і ўзаемадзейнасці з іншымі ў другімі, і перш за ўсё, з суседняй літаратурай.

Агрэсія, напрыклад, тая роля, якую адыгралі вялікі рускі пісьменнік Пушкін, Гоголь і іншыя не толькі ў гісторыі рускай, але і беларускай літаратуры. Гэта дарула ўсеагульнаму неведанам аўтар пазмы «Тарас на Парнасе». Сярод пісьменнікаў, якія на яго думку, па праву павінны займаць першае месца на літаратурным Парнасе, беларускі пэўна пачуццё найвышэйшай павары называе імёны Пушкіна і Гоголя і супрацьстаўляе іх рацёнскім пісьменнікам тэму Булгакова і Грэца.

Найбольш ярка адносіны Гоголя да Булгакова і Грэца выявіліся ў яго крытычным артыкуле «Аб руху часопіснай літаратуры ў 1834 і 1835 годзе», надрукаваным у «Современнике». Гоголь едка, балістычна высьмейвае Булгакова і Грэца, называе іх «абмежаванымі людзьмі», якія лічылі літаратурную справу сродкам дажыцця і лезлі ў рэдэктары «Усёкага пачынальнага перыядычнага выдання», але нічога азначаваць зрабіць не маглі. «Імя рэдэктараў, папоў Булгакова і Грэца, — пісаў Гоголь, — сталі толькі на заглушэнне лістыку; але з іх боку рашуча не было ніякага ўдзелу».

«Северная пчела», якую рэдагаваў Булгаков і Грэц, з'яўлялася рэакцыйна-афіцыйным органам. «Імя было, — па вызначэнні Гоголя, — нейкі кам, у які нідаў кожны ўсё, што яму хацелася».

Невядомага аўтара пазмы «Тарас на Парнасе» глыбока абуралі несумленныя паводніны бяздзярны пёск Булгакова і Грэца, якія спрабавалі напаўнаць на Пушкіна і Гоголя.

Аўтар пазмы даў сатырычны малюнак уяўлення на Парнаскую гару папоў тэму Булгакова і Грэца, паказаў іх дзікім оравам, гагоўчым «адзім другіх з'яў», каб першым аўсім асаблівым нахабствам адзіночавуся «кароткі, тосты, як кабан, пюльгавы, дужа некрасівы», што крычыць, «як ашалеў», імкнучыся вышчыць і пераць, усіх абачкач. Людзі, як відаць, не зварталі ўвагі на яго сікі, і тады гэты таўсідж, называючы сябе рэдэктарам усіх газет, паражваў аблачыць колажга, то наспрабав перахадзіць яму:

Хоць бы паглядзець, як людзі пішучы. Ох, добра пісаў Гоголь, (як шчы хадзіў я ў школу, чытаў Гоголя). Вот хіба была галоўка! Як скажа што, усёброна як сам малар Мацэа глінаю ў сцяну ўлечылі. А я вот думаю і ніяк нічога не выхадзіць.

Нататкі аб правапісе

Больш дзевяці гады існуе ў Беларусі правапіс, дагэтуш у напісанні ўласных імён і прозвішчаў. Така практыка ўсталявалася са жніўня 1933 г., калі была ажыццэвана раформа беларускага правапісу. Тады ў заканадаўчым парадку было ўстаноўлена, што ўласныя імёны пішуцца ў адпаведнасці з жаданым носьбіта імя, а таксама ў залежнасці ад яго нацыянальнай прыналежнасці: Апанас ці Афанасій, Міхась ці Міхалі і г. д. Акрамя таго, другім правілам устанавіліся навуковыя ў беларускай мове назойнікі мужчынскага роду з асновай на -ій у назойным слове адзіночата ліку: барый, алюміній, пралетарый, саларый, а таксама ўласныя імёны: Яўгеній, Васіль, Аркадзей і г. д.

Усё ж варта адзначыць, што на былі беларускія пісьменнікі героды называлі мастацкія твораў пераважна называлі беларускімі імёнамі: Пракоп, Апанас, Лаўрэнці, Ігнат, Аўгенія і г. д. У перыядычныя жа выданнях больш пашыранай была форма напісання ўласных імён на аналогію з рускай мовай. Ва ўсіх гэтых выпадках, за выключэннем хіба толькі нарысаў ці апаўданаў, пісалі: Міхалі, Грыгоры, Дамітры, Яўгенія, Соф'я і г. д.

Прайшло ўжо больш года, як перыядычныя выданні і кнігі ў нашай рэспубліцы друкуюцца ў адпаведнасці з укладанымі і частковымі зменамі беларускага правапісу, зацверджанымі ўрадам БССР. Пераважна большасць унесены змен з аб'яднаннем прынята работнікамі друку і радзей і трымаў уважліва іх пісьмовую практыку, набліжваючы напісанне да жывога вымаўлення і літаратурных норм.

Карыстаючыся выпадкам пераходу на новы правапіс, некаторыя рэспубліканскія, абласныя і раённыя газеты пачалі смаяць — і гэта зусім справядліва — пісаць уласныя імёны і прозвішчы славіцкага паходжання ў адпаведнасці з беларускім народным вымаўленнем, хоць на такі пераход не было прамога ўказання ў частковым зменах правапісу. У прыватнасці, са студзеня мінулага года стала звычайным такое напісанне ўласных імён: Мікіта, Мікалай, Уладзімір, Рыгор і інш., што раней амаль не сустракалася ў перыядычным друку.

Разам з тым разнабой, дагэтуш у напісанні ўласных імён існуе. Кожная радзіца наокамі гэтага мае свае меркаванні, свой густ і свой правапіс. Так, у «Мягільскай праўдзе» пішуць побач з беларускімі імёнамі: Васіль, Даніла, Гаўрыла, Андрэй і г. д. на руску: Яўгеній, Матвеевіч, Грыгорый, Нікіфаравіч, Пракопій, Дамітрыевіч, Лілія Івановна і г. д. Іначай, што гэтыя словы беларускага паходжання. Нам здаецца, наставі час ліквідаваць пашараную сістэму для слоў. Калі яно трымаў у беларускай мове, дык іхай і жыве па законах гэтай мовы.

Б. ВУЛЯК.

Па творах вялікага пісьменніка

У сувязі са 150-годдзем з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка Мікалая Васільевіча Гоголя на гарадскіх і сельскіх кінастанцях рэспублікі праходзіць паказ кінафільмаў, створаных па яго творах: «Майская ноч, ці тэлепаша», «Чапаеў», «Ноч перад калядамі», «Сэрвіз», «Ноч перад калядамі».

У многіх кінаатражах, дамах і палатнах культуры, у клубах і хатах чытацкіх праводзіцца лекцыі і гутаркі «М. В. Гоголь — вялікі рускі пісьменнік», «Гоголь і сучасная літаратура», «Значэнне неўміручых твораў М. В. Гоголя» і інш.

У фільм «Мікалай Васільевіч Гоголь» пастаўлены на Кіеўскай кінастудыі імя А. П. Давжэнкі. К. РАМАНОВСкі.

Раённы семінар

Смаргонскі раённы аддзел культуры правёў наадняк чатырохдзённы семінар дырэктараў дамоў культуры, загаліваючы сельскіх клубав, бібліятэк і хат-чыталынь.

Для ўдзельнікаў семінара ледзя аджыма партыі тав. Лісіцкін прамаўляў лекцыю аб міжнародным становішчы. З дакладам аб заахарах раённа-культуры ў першым годзе сягондкі выступіў заахараў раёнага аддзела культуры Я. Кавалевіч. Заахараў аддзела прапаганда і агітатыва Сморгонскага райкома партыі П. Шклярю зрабіў даклад аб прапаганда-агітатыва раёнага ў XXI з'езду КПСС сельскімі ўстановамі культуры.

Узасяўніцкі семінар прааслухалі цікавыя лекцыі «Сучасныя ўз'яўленні аб будове Сувету» і «Творы рускіх мастакоў».

Некаторыя работнікі культуры дрэна вельючы ноты. Мастацкі кіраўнік раёнага Дома культуры А. Дзяржэ дапамог ім развучыць песні «Радзіца», «Беларускі вальс», «Чорна галка», «Радзіма мая дарагая».

Дырэктар абласнога Дома народнай творчасці тав. Хашілоўскі і інструктар РДК тав. Калінін развучылі з удзельнікамі семінара тавы «Лянок», «Смаргонскае кадрыль», «Польку Янку» і інш.

В. СРМЧАК.

У Мінскім дзяржаўным царку праходзіць гастрольная кампанія Маскоўскага ардына Леаніа Дзяржэвіча Карапаева.

На здымку: маскоўскі комік Карапаев на арне Мінскага царка.

Я чуў, як плача мужчына

Хесус КАЛОН.

Будучы яшчэ зусім маладым, я адказаў мярляваным пакой на Атлант-авеню ў Брукліне. У той час я працаваў прыбральчыкам. Гэта была самая брудная работа, якую толькі можна себе ўявіць. Кожны дзень у порт прыбывалі параходы, да іх адразу ж накіроўвалася каманда прыбральчыкаў, каб вычысціць іх зверху да ніз.

Калі ж падыходзіў танкер, то пасля таго, як з яго выбаржыў нафта, трэба было спускацца на дно і вычысціць адтуль рэшткі, якія не змагла высмактаць помпа. Мы карысталіся маленькімі шуфлікам і вядром. Вядро падвешвалі на кручок, прымаваныя да канца вяртэўкі, якую цягнулі тым, што працавалі на паўзе. За работу на дне плацілі трохі больш, чым за работу на паўзе. Таму я зусім працаваў унізе. Пасля таго, як мы заканчылі гэтую работу, нам шчыра заставалася «сфармаваць» ўнутраныя сценныя цыстарны партландскага цэментна. Уявіце сабе дваццаць — дваццаць пяць чалавек, што пасыпаюць сухім цэментом тэштаты ад нафты сценны закрытай цыстарны.

Калі мы паднімаліся наверх, нашы твары і валасы былі бруднымі, выглядалі сівымі. Мы былі падобныя да сваіх дзядоў. Зімой жа снег і лёд скоўвалі воды ракі, тэмпература на дне танкера апускалася ніжэй нуля. Добра яшчэ, што нам давалі высокія гумавыя боты, а таксама прагумаваныя штаны, курткі і капелюшы, у якіх мы нагадвалі колішніх маракю.

У які б кут цыстарны мы ні накіроўваліся, за намі цягнуўся даўгі электрычны провод, на адным канцы якога было некалькі ляпшачкаў у металічнай ацерагалі сетыцы. Часта здаралася так, што калі мы падвалі каманду паднімаць вядро з нафты, а самі ў гэты час глядзелі ўверх, у тую шчыліну, адкуль працікаў слабы сонечны прамень, вядро чаплялася за край шчыліны і на нас пільхала халодная, як лёд, нафта. Штодзя раіцачы людзей з галавы да ног. Бывала, што нафта струменчыкам сцікала за каўнер, калядзіла спіну... І як бы мы ні абціраліся, усё ж былі зусім вельмі вымазаны. Калі я ўваходзіў у стары трамвай з яго жоўтымі сцянамі і сядзеньнямі і прылажваўся на адно з іх, я зусім пакідаў пасля сабе след ад чорнай нафты.

Аднойчы ўвечары я, стомлены, вярнуўся з работы. У пакоі было халодна. Таму і пацінуў за лепшае легчы спаць у адзенні, чым распяваць пецку, што стала пасярэдзіне пакоя. (Нам гэта людзям з гарачых краін бывае так цяжка распяваць пецку?)

Паптам я пачуў стогны, які, здавалася, працікаў да мяне ў пакой праз шчыліны ў акне і дзвярах. Надобна да хвалі, ён то ўзмаціваўся, то слабеў. Потым на хвіліну — дзве наставала цішыня і зноў чуўся стогны. Ён быў якісьці прыглушаны. Відзець, чалавек не чапеў, каб яго хто-небудзь чуў. І тут — чалавек, напояна, не мог больш стрываць — да маіх вушэй данёсся прапозівы, поўны адчаю крык. Нарэшце я зразумёў, адкуль ён ішоў. Ён чуўся з суседняга пакоя. Я пастукаў у дзверы. Праз некаторы час яны расчынілі і на парозь вырас мужчына. Ён врыўся пастаў маёй куцы, потым пацягнуў і сеў на вузкі лоджак, які займаў амаль увесь пакой.

Закрыўшы твар рукамі, ён даў волю слязам. Я заўважыў, што перада мной быў думі, скроены, як

Хесус Колон — прагрэсіўны пуртарыканскі пісьменнік, які жыве ў ЗША і на працягу апошніх 38 год праводзіць вялікую асветніцкую і прапагандацкую работу сярод пуртарыканскага насельніцтва ў Нью-Йорку. Колон на прафесіі журналіст. У апошні час ён пісаў фельетоны для газеты «Дэйлі Воркер». У сваіх творах пісьменнік апіс-

спартсмен мужчына. Відзець было, ён прывык да цяжкай работы пад адкрытым небам. Уявіце сабе, наколькі лёгка было слухаць плач дорослага чалавека.

У той момант, калі ён змог кантраляваць свае навуці і да яго вярнулася аразумелая ў такіх выпадках сарамліваць, ён расказаў мне, што згубіў лодку, на якой працаваў перавозчыкам вугалю. Лодка належала іспанскай параходнай кампаніі. Сам ён таксама быў іспанцам. Чалавек нічога не еў... Ён не памятаў, колькі дні ён не еў. Ён амаль паміраў ад голаду.

Ці даводзілася вам калі-небудзь чуць, як плача мужчына? Малады, думі, адаровы мужчына? Плача ад голаду ў горадзе, што лічыцца са-

спартсмен мужчына. Відзець было, ён прывык да цяжкай работы пад адкрытым небам. Уявіце сабе, наколькі лёгка было слухаць плач дорослага чалавека.

У той момант, калі ён змог кантраляваць свае навуці і да яго вярнулася аразумелая ў такіх выпадках сарамліваць, ён расказаў мне, што згубіў лодку, на якой працаваў перавозчыкам вугалю. Лодка належала іспанскай параходнай кампаніі. Сам ён таксама быў іспанцам. Чалавек нічога не еў... Ён не памятаў, колькі дні ён не еў. Ён амаль паміраў ад голаду.

Ці даводзілася вам калі-небудзь чуць, як плача мужчына? Малады, думі, адаровы мужчына? Плача ад голаду ў горадзе, што лічыцца са-

спартсмен мужчына. Відзець было, ён прывык да цяжкай работы пад адкрытым небам. Уявіце сабе, наколькі лёгка было слухаць плач дорослага чалавека.

У той момант, калі ён змог кантраляваць свае навуці і да яго вярнулася аразумелая ў такіх выпадках сарамліваць, ён расказаў мне, што згубіў лодку, на якой працаваў перавозчыкам вугалю. Лодка належала іспанскай параходнай кампаніі. Сам ён таксама быў іспанцам. Чалавек нічога не еў... Ён не памятаў, колькі дні ён не еў. Ён амаль паміраў ад голаду.

Ці даводзілася вам калі-небудзь чуць, як плача мужчына? Малады, думі, адаровы мужчына? Плача ад голаду ў горадзе, што лічыцца са-

спартсмен мужчына. Відзець было, ён прывык да цяжкай работы пад адкрытым небам. Уявіце сабе, наколькі лёгка было слухаць плач дорослага чалавека.

У той момант, калі ён змог кантраляваць свае навуці і да яго вярнулася аразумелая ў такіх выпадках сарамліваць, ён расказаў мне, што згубіў лодку, на якой працаваў перавозчыкам вугалю. Лодка належала іспанскай параходнай кампаніі. Сам ён таксама быў іспанцам. Чалавек нічога не еў... Ён не памятаў, колькі дні ён не еў. Ён амаль паміраў ад голаду.

Ці даводзілася вам калі-небудзь чуць, як плача мужчына? Малады, думі, адаровы мужчына? Плача ад голаду ў горадзе, што лічыцца са-

спартсмен мужчына. Відзець было, ён прывык да цяжкай работы пад адкрытым небам. Уявіце сабе, наколькі лёгка было слухаць плач дорослага чалавека.

У першы дні я праводзіў яго на работу. Потым, вечарамі, ён, бываючы, чакаў мяне ля варты склада, пакуль не прывычаўся сам ездзіць на трамвай.

Я памятаў кватэру. Не памятаў, калі ў апошні раз я бачыў гэтага вялікага, дужага, маладога іспанца. Але ніколі, да самай смерці не збыўся, як ён, галодны і халодны, горка рыдаў у тую памятную ноч.

Пераклад з англійскай мовы В. Якушка.

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла ў друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай і музычнай літаратуры.

Якуб Колас. Дрыга. Аповесці Мастак П. Калінін. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 228. Цана 5 руб. 05 кап. Кузьма Чорны. Трыдзе паказанні Раман Мастак Г. Клікушын. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 252. Цана 5 руб. 45 кап.

Кандрат Крапіва. Людзі і д'яблы Драма ў 3-х актах, 10-ці карцінах. Вокладка мастака А. Кашукіравіча. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 104. Цана 1 руб. 95 кап.

Пятро Глебка. Збор твораў у дзвух тамах. Том 2. Паэмы. Мастак Б. Калінін. Тыраж 8 тыс. экз., стар. 500. Цана 11 руб. 05 кап.

Ніна Гарас. Кветка шчасця. Выбранае творч. Прадмова Янік Брылі Раман Мастак Л. Працін. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 180. Цана 3 руб. 10 кап.

В. Гарас. Мінска вуліцы родныя Для сярэдняга ўзросту. На рускай мове. Мастак Г. Палайшчык. Тыраж 8 тыс. экз., стар. 44. Цана 65 кап.

Іван Носік. Палеская золата Нарыс Мастак Г. Клікушын. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 48. Цана 60 кап.

Э. Валасевіч. Арліны суд. Бай Вокладка і ілюстрацыі мастака А. Волкава. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 120. Цана 1 руб. 30 кап.

Малдаўскія апаўданаці. Склад Аляксандр Каземскі і Самсон Шляхун. Пераклад Рыгор Няхай. Афармленне А. Шыркова. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 284. Цана 6 руб. 50 кап.

І. Жыноўч. Дзяржаўны беларусы народны аркестр. На рускай мове. Вокладка С. Рускай. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 48. Цана 1 руб. 20 кап.

Тэатральна-агитатыва мастацтва Савецкай Беларусі. Альбом. Па рэдакцыі БССР. Цана 4 руб. 25 кап.

М. Э. Шэйдэрман. Ой, ласцілі г. сні. Бадала для высокага голасу. С. ф. на. Словы Э. Агнешет. Мастак Е. Дамітровіч. Тыраж 1 тыс. экз. стар. 16. Цана 2 руб. 10 кап.

Я. Цікоці. Зайшоў ўжо сонейка. Для чорна. Словы Я. Купалы. Мастак Л. Асешкі. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 1. Цана 1 руб. 35 кап.

Клубы аднаго калгаса

Калгас імя Хрушчова адліз з буйнейшых у Дубровскім раёне. Цяперашняя сельба яго — вёска Баброва. Тут у новым тыпам будынку размяшчаўся сельскі клуб са стаянчарнай кінастановай і з набывтым у гэтым годзе тэлевізарам.

Мастры земляробства і жывягалады, льянобуды, механізатары і мясцовае інтэлігенцыя волны ад работ час праводзіць доўгай разнастайна. Да іх паслуж — бібліятэка, кінасеансы, тэлепрадачы, вечары мастацкай самадзейнасці.

Добра зарэкамендаваў сабе другі калгасны клуб у вёсцы Савіна. Узасяўніцкі мастацкай самадзейнасці клуб даўно вядомы за межамі раёна. Хор, выкананы частушак і жартоўных песень, танцавальная група — засяды жалюцы гасці на сцене раёнага Дома культуры.

Наадняк у вёсцы Бурая пачаў працаваць трэці ў калгасе клуб, пабудаваны па ініцыятыве калгаснай моладзі.

А. МАЦЫЛЕВІЧ.

СВАЯ ПЕСНЯ

Здарэцца так: сярод дзсяткаў маладых распінаеш адін голаст. І спета многіма — усёго дзве-тры песні, але ў гэтым лічце жывога голасе чужа маладая сіла, журчанне самога жыцця. З такім уздычаным пацінуць чытаць першую кніжку маладога празаіка В. Адамчыка «Свая чалавек», выданую Дзяржаўным выдавецтвам БССР у бібліятэцы беларускага апаўданаці і нарыс.

У сваім артыкуле мы ставім невялікія спецасаблівыя задачы: прасачыць пошукі свайго голасу маладым аўтарам, вызначыць — дзе ён напіраў на сваю дарогу, дзе яшчэ не здолеў убачыць галоўнага.

Творчы пошук Адамчыка мае свае асаблівасці. Малады аўтар не грабуе бытавой драгала, удумлява ставіцца да рэчаіснасці і прадзіва аднастроўвае яе. Імёны сваёй жывіцёвацю краўлаца чытача даўно вядомыя ў літаратуры тама аб дэсе і каханні батрака да дзяркі багача, у якога ён парабкуе. Зварыць ўвагу, як малады празаік абдышчаны, бытавымі, але дакладнымі дэталі-мажамі стварэе малады жыцця: падлетак прышоў на машына да старога Сіўтука, той стогнуць і крокуць, авяртацца на хале і ў сподняй білізне галіцэца за пражаўлівым катом, вядзе звычайную размову з хлапчуком аб яго гаротным сірочым дэсе і ў той жа час, нібыта між іншым, выгада, амаль дарма наймае парабка.

Нават светлае трыжывое каханне Уладка да Зоні, гэты тонкі чысты дух чалавечых сэрцаў, пісьменнік малюе самымі звычайнымі бытавымі падрабязнасці. На сеначэй Зоня прыносіць яду, касцы садзяцца падунаваць, а Зоня, абцягнута шылод, садзіцца павадаць на пракошу і перабірае мятліцу,

нэм зліціці сацыяльнага і чалавечата, дзе нельга перабольшыць аб перамешчыце тое аб другое, і стаіць сапраўднае мастацтва.

Але малады аўтар ішчы раз так заахаліцца пакасам жывіцы, улаўліваецца рэчаіснасці ў імя, што запынае пра сутнасць, пра заканамернасці, якія ідуць пад паверхнявымі жыццёвымі фактамі.

У апаўданаці «Свой чалавек» у самым кульмінацыйным пункце, дзе адзівацца пералом у свядомасці Язэпа, наварот яго да калгаса, аўтар літаральна пераскочыў праз гэты самы важны момант развіцця характара.

Становіцца не вырастаючы біладзкі, узяты з паверхні жыцця дэталі, накітават такіх: «Жарабіца пазмяяла і пачала субсціць, і да яго той прышла вельюсць і нейкая тэмная радзіца прапала ўсю яго істоту».

Пісьменніку не заўбэдз ўдзёцца так вельюсць, паставіць нават сімвалізацыя некаторага важнага з пункту гледжання ідэяльнага зместу дэталі, каб яны панавалі над бытавымі, другароднымі. Вельмі цікава задумаць момант з кветкай у апаўданаці «Зоня». Выкарыстаўшы прыём антрапамафіям — адухольненя, уладкавацца чалавек нежывой прыроды («Між зубоў граблэй, шырока раскрыўшы вейкі-палесткі, пакарыва і вівавата затаілася кветка. На цёмнай вядзе нерухома плавала, забудзеная навай забавуаў, жоўтая кветка») аўтар намяціў вельмі цікавы паралелі.

Думалася, што пісьменнік зрабіў гэта свядома, каб на эпізоде з забудзенай жоўтай кветкай, нібы ў мінітуты, узавячы асноўную думку аб забудзеным каханні. Але аўтар не даеў да канца вельмі цікавую за-

спрэсу, што не перадае жэста. Яго трэба ўдкладзіць эпітэтам. І зусім не выпадкова, што малады аўтар апісвае тое жывае не да прадмета, як звычайна, а да дзеяння (Сіўтук змоў і чыма заап. Пааблілася шыра і моцна. Лёгіна загулапа, асямяляла ад душы, лагодна, наспах стрэсла з хусткі мокра снэг).

Цікава адзначыць, што ў першым па напісанні апаўданаці «Свой чалавек», дзе аўтар звартаў менш увагі на гэты бок, кампазіцыя аказалася рыхлай.

У нашай крытыцы вельмі мала распрацавана дзітане аб мастацка-выразных магчымасцях народнай мовы.

Гэта адзіная, вечна неспіваючая крыніца, дзе напісана дзейнічаючы закон нараджэння і ўтварэння слоў. З яе пудзіваецца брэння штодзёна, шточасна крышталізацыя і выплываць у асадак усё новае і новае крышталі — словы.

Сіла народнай мовы ў тым, што яна менш за ўсё ўважваецца як будаўнічы матэрыял. У рукаў удумлявацца мастака яна — інструмент, рэацы, якім можна выканачі і вялікія эпічныя паэмы, і самыя тонкія і дзівосныя ўзоры па ім.

Народная мова валодае пластычнасцю, ад чаго апісанне ёй бачыць амаль скульптурна. Дакладнасцю, метафарычнасцю яна вельмі добра дэманструе дыханне жывіцёвай стыхі і народнага асродку. Народныя словы валодаюць адзіноснай якасцю, яны нібыта спеціяльна, спрамяляючы нейкае жывое ўнутранае звыяне, яны заававаў сваю першародную свежасць, пастычнасць.

Апрача таго, беларуская народная лексіка ў адрозненне ад іншых моваў валодае вялікай эпічнасцю, суровай важкасцю слоў.

Але ў даным выпадку функцыі музычнага рытму прозы больш значныя.

Здаўна вядома, што пабудова твораў творы вымаляцца з дробнай бытавой падрабязнасці, што характэрна для пошчу Адамчыка, можа зніжыць, нават зтапіць у бытавыя думку.

Але ў апаўданаці маладога аўтара, наадварот, не адчуваецца бытавызма, уся тканіна працятва празры-

стым белым святлом, нават не вяршыцца, што гэтая лёгкая раб зрабана з бытавой дробнай падрабязнасці. Проза Адамчыка не здаецца чорнай перш за ўсё таму, што аўтар злоў, саргчы сваім гарачым сэрцам напісанае. Але, магчыма, і паста гэта яна засталася б прыземленай, калі пісьменнік не адуваў тую ў праэзіўна адзіфаную моўную форму.

У творах маладога аўтара лічы намага неадапоўні і неадабач: дзіцячыя малюнак яго фразы нагадваюць брыдэцкі, часам пра сваю вельмі арыгінальна і інтанцыю прабывае на рытмічна чужая, кніжная, сярняспраўдны знаходка, нахай сабе рэдка, сустракаюцца збыты, малюнак малюнак фразы — справа толькі ўтрыжывацца, мастацкай раскошы. Слова, форма, які гаварыць старажытнаму, — гэта ў першую чаргу краса, прыгажосць.

Але ў даным выпадку функцыі музычнага рытму прозы больш значныя.